

BÖLÜM 5

Yaşlılarda Benlik Saygısı ve Beden Algısı

Fatma BİRGİLİ¹
Güllü YAZKAN²

Öğrenme Hedefleri

1. Benlik kavramını tanımlayabilme
2. Yaşlılarda beden algısı ve benlik saygısı kavramlarının öneminin farkına varabilme
3. Yaşlılarda beden algısı ve benlik saygısı kavramlarıyla ilgili farkındalık kazanabilme
4. Yaşlılarda beden algısının benlik saygısı üzerine etkisini açıklayabilme
5. Yaşlılarda beden algısı ve benlik saygısına yönelik müdahaleleri uygulayabilme

Bölüm Başlıkları

Giriş

Benlik Kavramı

Yaşlılık ve Benlik Algısı

Benlik Saygısı

Yaşlılık ve Benlik Saygısı

Yaşlılarda Beden Algısı ve Benlik Saygısında Multidisipliner Uygulamalar

Örnek Vaka

Gözden Geçirme Soruları

Kaynaklar

¹ Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD, fatmabirgili@mu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0942-2122, fatmab@mu.edu.tr

² Uzm. Hemşire, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik AD, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Programı Doktora öğrencisiAD, gulluyazkan@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-7103-4625

4. Aşağıdakilerden hangisi sağlık profesyonelinin yaşlı bireylerde beden algısı ve benlik saygısı konusunda dikkat etmesi gereken genel yaklaşımlardan birisi değildir?

a. Yaşlı bireylere yönelik uygulanan bakımda güven ortamı oluşturulmalı ve terapötik ilişki kurulmalıdır.

b. Aynı yaş grubu yaşlı bireylerin beden algısı ve benlik saygısını olumsuz etkileyebileceği için bir araya getirilmemesine özen gösterilmelidir.

c. Yaşlı bireylere yönelik uygulanan bakımda bu bireylerin sahip oldukları güçlü yönleri odaklanarak ihtiyaçları giderilmelidir

d. Ruhsal ve bedensel hastalıklar açısından yaşlı bireyin gerekli muayenelerinin yapılması, beden algısını etkileyen olumsuz durumların saptanması gerekir. Bu konularda kişilerle görüşmeler planlanmalıdır.

e. Sağlık profesyonelleri yaşlı bireylerin yaşadığı ortamı iyi bir gözlemci olarak incelemeli ve bireyi rahatsız eden/kafa karışıklığı oluşturan unsurlar mevcut ise bunları saptamalıdır.

5. Aşağıdakilerden hangisi, yaşlı bireylerde benlik saygısını olumsuz etkileyen unsurlardan biri değildir?

a. Yaşlı bireyin yaşadığı kayıplar

b. Yaşlı bireyde değişim yaratan hastalıklar

c. Yaşlı bireyin kendisini olumsuz değerlendirmesi

d. Yaşlı bireyin olumlu yaşam deneyimlerine sahip olması

e. Yaşlı bireyin diğer insanlardan az destek görmesi

Cevap anahtarı: 1-E; 2-A; 3-C; 4-B; 5-D

KAYNAKÇA

1. Hogg MA, Vaughan GM., Sosyal Psikoloji. (İbrahim Yıldız, Aydın Gelmez Çev. Ed.). Ankara:Ütopya Yayınları;2007.
2. Çetin M, Gül S, Evrenkaya V. ve ark. Yaşlılık, Yaşlanmanın Biyolojisi ve Psikolojisi. Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri. 1993; 13(3): 238–248
3. Kuşat A. Eğitim ve Dinin Benlik Gelişimi ile İlişkisi. Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 2001;(11), s.97.

4. Karadağ, M. (2008). Elazığ il merkezinde yaşlılarda depresyon belirtilerinin yaygınlığı ve etkileyen faktörler. (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ
5. Varma GS, Oğuzhanoğlu NK, Amuk T. ve ark. Huzurevinde yaşlılarda depresyon sıklığı ve ilişki risk etmenleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2008; (11); s.25-32.
6. Bacanlı, H. Sosyal İlişkilerde Benlik Kendini Ayarlamının Psikolojisi, Birinci Baskı, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları,1997.
7. Korkmaz, M. (1996). Yetişkin Örneklem İçin Bir Benlik Saygısı Ölçeğinin Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
8. Kurt, İ. Yetişkin Eğitimi. Birinci Basım, Ankara: Nobel Basım Dağıtım,2000.
9. Köylü, M. Yetişkin Din Eğitimi Teorik Temelleri. Birinci Basım, Etüt Yayınları, 2000.
10. Sevil, H. T. Yaşlılığın Sosyal Anatomisi. Ankara: Sabev Yayınları, 2005.
11. World Health Organization and International Federation of Medical Students' Associations. Global survey on geriatrics in the medical curriculum. [Online] http://www.who.int/ageing/projects/en/alc_global_survey_tegeme.pdf. Erişim tarihi: 21 Nisan 2023.
12. İçli, G. Sosyal Statü ve Rol Bağlamında Yaşlılık. Yaşlılık Sosyolojisi, Ankara: Nobel Yayıncılık, 2016.
13. Tuna, M. Türkiye ve Dünyada Yaşlanma, Gerontoloji Disiplinlerarası İşbirliği Cilt 1,Ankara: Nobel Yayınları, 2017.
14. Cüceloğlu, D. İnsan ve davranışı: psikolojinin temel kavramları (22. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi, 2011.
15. Tufan, İ. Türkiye’de Yaşlılığın Yapısal Değişimi. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2014.
16. Gillespie NA, Heath AC, Martin NG. Perceived Social Support in A Large Community Sample: Age and Sex Differences. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 2004;39(8), 625-636. doi:10.1007/s00127-004-0795-8
17. Özer M, Karabulut Ö. Yaşlılarda Yaşam Doyumu, *Türk Geriatri Dergisi*, 2003;6 (2), 72-74.
18. Kurt, İ.Yetişkin Psikolojisi. Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 2008.
19. Alaphilippe, D. Self-esteem in theelderly. *Journal of Psychology and Neuropsychiatry Vieil*, 2008; 6(3), 167-176. DOI:10.1684/pnv.2008.0135
20. Kahraman, İ. (2006). Adolesanlarda Aile ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek ile Benlik Saygısındaki İlişki. Yüksek Lisan Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
21. Eşer, H. (2005). Üniversite Öğrencilerine Dini İnanç ve Benlik Saygısı İlişkisi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Uludağ Üniversitesi, Bursa.
22. Ceviz, F.H. (2009). Orta Yaş ve Yaşlılıkta Dindarlık, Mistik Tecrübe ve Benlik Saygısı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi, İstanbul.
23. Alpay, A. (2009). Yakın İlişkilerde Bağışlama; Bağışlamanın; Bağlanma, Benlik Saygısı, Empati ve Kıskançlık Değişkenleri Yönünden İncelenmesi’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara.
24. Shahbazzadegan, B., Farmanbar, R., Qanbari, A, et al. The relationship between social factors, economic and self- esteem of elderly in nursing home residents in Rasht. *Journal of School of Nursing and Midwifery of Guilan*, 2009; 19(62), 21-27. DOI: 10.5539/gjhs.v7n5p352.

25. Bergman, Y. S., & Bodner, E. Ageist attitudes block young adults' ability for compassion toward incapacitated adults. *International Psychogeriatrics*, 2015; 27(9), 1541-1550. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1041610215000198>
26. Kutsal Gökçe Y, Evigör S. Klinisyen gözüyle yaşlılık döneminde sık görülen hastalıklar. Arslan D ve, Ertem M (ed.) Yaşlı Sağlığı: Sorunlar ve Çözümler içinde. Ankara: Palme yayıncılık;2012; p.48-59
27. Altıparmak, S. Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Yaşam Doyumu, Sosyal Destek Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 2009; 23(3), 159-164.
28. Gökler, I. ve Aydın, G. Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Benlik Algılarının Yordanmasının da Sosyodemografik Özellikler ve Algılanan Sosyal Desteğin Rolü. *Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2011; 12(1), 69-91.
29. Erikson, H. E., Erikson, J.M., Kıvıncık, Q.H. Vital Involvement in Old Age. NORTON, New York: Norton; 1986
30. Vatan, S., Gençöz, T. Huzurevinde Yaşayan Yaşlılarda Depresif Duygu Yakınmaları, Umutsuzluk Düzeyleri ve Ölüm Kaygıları ile İlişkili Özellikler. *Kriz Dergisi*, 2007; 15(2), 49-61. https://doi.org/10.1501/Kriz_0000000263.
31. Tufan, İ. Türkiye'de Yaşlılığın Yapısal Değişimi. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2014.
32. Polat, Ü., Kahraman, B. Yaşlı Bireylerin Sağlıklı Yaşam Biçim Davranışları ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişki. *Fırat Tıp Dergisi*, 2013; 18(4), 213-218.
33. Martens, A., Goldenberg, J. L., & Greenberg, J. A terror management perspective on ageism. *Journal of Social Issues*, 2005; 61, 223-239. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2005.00403.x>
34. Levy, B. Stereotype embodiment: A psychosocial approach to aging. *Current Directions in Psychological Science*, 2009;18,332-336. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2009.01662.x>
35. Goldenberg, J. L., McCoy, S. K., Pyszczynski,, et al. The body as a source of self-esteem: The effect of mortality salience on identification with one's body, interest in sex, and appearance monitoring. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2000; 79(1), 118-130. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.1.118>
36. Baker, L., & Gringart, E. Body image and self-esteem in older adulthood. *Ageing & Society*, 2009; 29, 977-995. <https://doi.org/10.1017/S0144686X09008721>.
37. Bodner, E., & Bergman, Y. S. The utility of a positive body image among community-dwelling older adults who perceive death to be near and fear it. *Research on Aging*, 2019; 41(8), 751-771. <https://doi.org/10.1177/0164027519845115>.
38. Krekula C, Nikander P, Wilińska M. Contemporary perspectives on ageism. Ayalon L, Tesch-Romer C (Eds.) Multiple marginalizations based on age: Gendered ageism and beyond In.Germany: Springer;2018
39. Clarke, L. H., & Griffin, M. Visible and invisible ageing: Beauty work as a response to ageism. *Ageing & Society*, 2008; 28(5), 653-674. <https://doi.org/10.1017/S0144686X07007003>.
40. Bergman, Y. S., & Bodner, E. Age is not just a number: Age awareness, subjective nearness-to-death, self-esteem, and depressive symptoms among older adults. *Ageing & Mental Health*, 2020; 24(6), 906-913. <https://doi.org/10.1080/13607863.2019.1566815>.

41. Bergman, Y. S. Ageism and psychological distress in older adults: the moderating role of self-esteem and body image. *Journal of Applied Gerontology*, 2022; 41(3), 836-841. DOI: 10.1177/07334648211009658
42. Mirzaei Alavijeh M., Rajaei N., Rezaei F, et al. Comparison of self-esteem, locus of control and their relationship with university students' Educational status at Shahid Sadoughi University of Medical Sciences-Yazd. *The Journal of Medical Education and Development*, 2012; 7(1), 58-70. DOI: 10.17795/ijpbs-2602.
43. Jang, I. S. The leisure type, health status, self-esteem, and social support of the elderly living alone. *Journal of Korean Public Health Nursing*,2006;20,130-140. <https://doi.org/10.12799/jkachn.2018.29.3.257>
44. Martinez-Villarreal, D., Rodriguez-Ruiz, A. M., Ramirez-Llaras, A, et al. Needs perceived by elderly women living alone and receiving home care: A qualitative study. *Enfermeria Clinica*, 2007; 17, 134-141. DOI: 10.1016/s1130-8621(07)71784-9
45. Masoudnia, E. (2010). A Survey of Relationship between Self-esteem and Social Anxiety among Undergraduate Students. *Clinical Psychology and Personality*. 2010;1(37), 49-58.
46. Franak J, Alireza K & Malek M. Self-Esteem Among the Elderly Visiting the Health-care Centers in Kermanshah-Iran (2012). *Global Journal of Health Science*, 2015;7(5). DOI: 10.5539/gjhs.v7n5p352
47. Gayathri S. Assessment of Self-esteem among Older Adults in Selected Places at Pudukcherry.Pondicherry Journal of Nursing. 2023;16(2): 38–41. <https://doi.org/10.5005/jp-journals-10084-13166>.
48. Grajek M, Gdanska A, Krupa-Kotara K, et al. global self-esteem, physical activity, and bodycomposition changes following a 12-week dietary and physical activity intervention in olderwomen. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022;19, 13220.doi: <https://doi.org/10.3390/ijerph192013220>.
49. Tufan, İ. Türkiye’de Yaşlılığın Yapısal Değişimi. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2014.